

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

10 päivänä marraskuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Direktiivi 2004/18/EY — 45 artikla — SEUT 49 ja SEUT 56 artikla — Julkiset hankinnat — Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyn ulkopuolelle sulkemisen ehdot — Sosiaaliturvamaksujen maksamista koskevat velvollisuudet — Sosiaaliturvamaksujen säännönmukaista suorittamista koskeva asiakirja — Sääntöjenvastaisuuksien korjaaminen

Asiassa C-199/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Consiglio di Stato (ylin hallintotuomioistuin, Italia) on esittänyt 3.2.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.4.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ciclat Soc. Coop.

vastaan

Consip SpA,

Autorità per la Vigilanza sui Contratti Pubblici di lavori, servizi e fornituren,

Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL),

Team Service SCARL:n, ATI-Snam Lazio Sud Srl:n ja Ati-Linda Srl:n valtuuttamana, ja

Consorzio Servizi Integrati

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit C. Vajda (esittelevä tuomari), joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

- Ciclat Soc. coop., edustajanaan S. Sticchi Damiani, avvocato,
- Consip SpA, edustajanaan A. Clarizia, avvocato,
- Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL), edustajinaan L. Frascònà ja G. Catalano, avvocati,
- Consorzio Servizi Integrati, edustajanaan G. Viglione, avvocato,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan S. Varone ja C. Colelli, avvocati dello Stato,
- Euroopan komissio, asiamiehinään G. Gattinara ja A. Tokár,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114) 45 artiklan sekä SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä Ciclat Soc. coop. (jäljempänä Ciclat) ja toisaalta Consip SpA sekä Autorità per la vigilanza sui contratti pubblici di lavori, servizi e forniture (julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja valvova viranomainen) ja joka koskee rakennusten, koulujen ja julkishallinnon koulutuskeskusten siivous- ja muita ylläpitopalveluja koskevaa hankintamenettelyä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2004/18 johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltioissa valtion, paikallisten yhteisöjen ja muiden julkisoikeudellisten laitosten puolesta tehtyjen hankintasopimusten osalta on noudatettava perustamissopimuksen periaatteita ja erityisesti tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatetta, sijoittautumisvapauden periaatetta ja palvelujen tarjoamisen vapauden periaatetta ja niistä johtuvia periaatteita, kuten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, syrjimättömyyden periaatetta, vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta, suhteellisuusperiaatetta ja avoimuusperiaatetta. Tietyn arvon ylittävien julkisten hankintojen osalta on kuitenkin suotavaa laatia säännökset, joiden mukaan näitä sopimuksia koskevat kansalliset sopimuksentekomenettelyt sovitetaan yhteisössä yhteen ja jotka perustuvat edellä mainittuihin periaatteisiin, jotta voidaan varmistaa niiden vaikutus ja taata julkisten hankintojen avaaminen kilpailulle. Näitä yhteensovittamista koskevia säännöksiä olisi siten tulkittava edellä mainittujen sääntöjen ja periaatteiden sekä perustamissopimuksen muiden määräysten mukaisesti.”

- 4 Direktiivin 2004/18 45 artikla koskee ehdokkaan tai tarjoajan henkilökohtaista asemaa koskevia laadullisia valintaperusteita. Kyseisen artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Hankintamenettelystä voidaan sulkea pois taloudellinen toimija, joka

--

- e) on laiminlyönyt velvollisuutensa suorittaa sen maan, johon taloudellinen toimija on sijoittautunut, tai sen maan, jossa hankintaviranomainen on, lainsäädännön mukaisia sosiaaliturvamaksuja;

--

Jäsenvaltioiden on määritettävä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja yhteisön oikeuden huomioon ottaen edellytykset, joiden mukaan tätä kohtaa sovelletaan.

3. Hankintaviranomaisten on hyväksyttävä riittäväksi todisteeksi, josta käy ilmi, ettei taloudellista toimijaa koske mikään 1 kohdan ja 2 kohdan a, b, c, e tai f alakohdassa tarkoitetuista tapauksista:

- a) --

- b) edellä 2 kohdan e tai f alakohdan osalta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama todistus.

--”

- 5 Direktiivin 2004/18 51 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Hankintaviranomainen voi 45–50 artiklan soveltamiseksi pyytää taloudellisia toimijoita täydentämään tai täsmentämään antamiaan todistuksia ja asiakirjoja.”

- 6 Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18 kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU (EUVL 2014, L 94, s. 65) 93 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.”

Italian oikeus

- 7 Direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY täytäntöönpanemiseksi annetusta julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevia sopimuksia koskevasta säännöstöstä 12.4.2006 annetulla asetuksella nro 163/2006 (decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE) (GURI nro 100, Supplemento ordinario, 2.5.2006), sellaisena kuin se on muutettuna 13.5.2011 annetulla asetuksella nro 70 (GURI nro 110, 13.5.2011, s. 1), joka on muutettu laiksi 12.7.2011 annetulla lailla nro 106 (GURI nro 160, 12.7.2011, s. 1) (jäljempänä *asetus nro 163/2006*), säännellään Italiassa kaikkia julkisia rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjä.

- 8 Asetuksen nro 163/2006 II osaan kuuluu 38 §, jossa vahvistetaan konsessioiden ja rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien hankintasopimusten tekomenettelyihin osallistumisen yleiset edellytykset. Kyseisen asetuksen 38 §:n 1 momentin i kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Seuraavat henkilöt on jätettävä konsessioiden ja rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien hankintasopimusten tekomenettelyjen ulkopuolelle eikä heille voi antaa alihankintasopimuksia eivätkä he voi tehdä niitä koskevia sopimuksia:

--

- i) henkilöt, jotka ovat rikkoneet vakavalla tavalla sosiaaliturvamaksuja koskevia Italian lainsäädännön tai sen valtion, johon ne ovat sijoittautuneet, lainsäädännön säännöksiä, ja tämä on todettu lopullisella päätöksellä”.
- 9 Asetuksen nro 163/2006 38 §:n 2, 4 ja 5 momentissa säädetään seuraavaa:
- ”2. Hakijan tai tarjoajan on osoitettava täyttävänsä asetetut vaatimukset antamalla viranomaisen antaman asiakirjan sijasta 28.12.2000 annetussa presidentin asetuksessa nro 445 olevassa hallinnollisia asiakirjoja koskevien lain ja asetusten säännösten koonnoksessa olevien säännösten mukaisesti ilmoitus ja ilmoittamalla tässä ilmoituksessa kaikista hänelle määrätyistä rikosoikeudellisista seuraamuksista, mukaan lukien ne, joista ei ole tehty merkintää henkilön rikosrekisteriin.
- – 1 momentin i kohtaa sovellettaessa vakavina pidetään rikkomisia, jotka estävät sosiaaliturvamaksujen säännönmukaista suorittamista koskevan asiakirjan [documento unico di regolarità contributiva] antamisen – –.
4. Tutkittaessa hakijan tai tarjoajan ulkopuolelle jättämistä koskevia syitä hankintaviranomaiset tapauksen mukaan pyytävät hakijaa tai tarjoajaa, joka ei ole sijoittautunut Italiaan, toimittamaan tarpeelliset asiakirjatodisteet, ja ne voivat lisäksi pyytää, että toimivaltaiset viranomaiset tekevät niiden kanssa yhteistyötä.
5. Jos kyseisessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa ei anneta edellä tarkoitettuja asiakirjoja tai todistuksia, riittäväksi näytöksi katsotaan valahtoinen ilmoitus, tai jos jäsenvaltiossa ei käytetä valaa, asianomaisen tahon sen valtion, josta tämä on peräisin tai tulee, toimivaltaisen oikeus- tai hallintoviranomaisen, notaarin tai tätä tarkoitusta varten toimivaltaisen ammattialan yhteisön edessä tehty ilmoitus.”
- 10 Rikkomiset, jotka estävät sosiaaliturvamaksujen säännönmukaista suorittamista koskevan asiakirjan (documento unico di regolarità contributiva, jäljempänä DURC) antamisen, on määritelty sosiaaliturvamaksujen säännönmukaista suorittamista koskevasta asiakirjasta 24.10.2007 annetulla työ- ja sosiaaliturvaministeriön asetuksella (decreto del ministero del lavoro e della previdenza sociale – che disciplina il documento unico di regolarità contributiva) (GURI nro 279, 30.11.2007, s. 11).
- 11 Kyseisen ministeriön asetuksen 8 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:
- ”DURCin antamista pelkästään tarjouspyyntömenettelyyn osallistumista varten ei estä kunkin sosiaaliturvalaitoksen ja jokaisen rakennustyöntekijäkassan osalta erääntyneiden maksujen ja maksettujen maksujen välinen poikkeama, joka ei ole vakava. Enintään 5 prosentin poikkeamaa kultakin maksukaudelta erääntyneiden maksujen ja maksettujen maksujen välillä tai enintään 100 euron suuruista poikkeamaa ei pidetä vakavana edellyttäen, että kyseistä summaa koskeva maksuvelvoite täytetään 30 päivän kuluessa DURCin antamisesta.”
- 12 Yritykselle annettu DURC on voimassa kolme kuukautta.
- 13 Mainitun ministeriön asetuksen 7 §:n 3 momentissa säädetään lisäksi, että elleivät sosiaaliturvamaksujen säännönmukaista suorittamista koskevat edellytykset täyty, asianomaiset laitokset ”kehottavat asianomaista korjaamaan tilanteensa enintään viidentoista päivän kuluessa”. Kansallisessa oikeuskäytännössä on kuitenkin täsmennetty, että pyyntöä korjata tilanne ei sovelleta silloin kun hankintaviranomainen vaatii DURCia.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 14 Consip käynnisti Euroopan unionin virallisessa lehdessä 14.7.2012 julkaistulla ilmoituksella kiinteistöjen, kaikentyyppisten ja kaikentasoisten koulujen ja julkishallinnon koulutuskeskusten siivouspalvelujen sekä viihtyisyyden ja toimivuuden ylläpitoon liittyvien palvelujen hankintaa koskevan tarjouspyyntömenettelyn. Tämän hankinnan, joka oli jaettu 13 erään, osalta oli mahdollista osallistua menettelyyn itsenäisillä tarjouksilla. Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että tarjousten viimeinen jättöpäivä oli 26.9.2012.
- 15 Ilmoituksessa määrättiin nimenomaisesti, että kunkin tarjoajan piti hankintamenettelystä pois sulkemisen uhalla ilmoittaa täyttävänsä asetuksen nro 163/2006 38 §:ssä säädetyt yleiset edellytykset tarjouspyyntömenettelyyn osallistumiselle.
- 16 Ciclat, joka on tuotantotyöntekijöiden osuuskuntien muodostama yhteenliittymä, jätti erää nro 7, jonka perusarvo tarjouspyynnön mukaan oli 91 200 000 euroa, ja erää nro 12, jonka perusarvo tarjouspyynnön mukaan oli 89 800 000 euroa, koskevat tarjoukset, jotka sisälsivät erän nro 7 osalta 912 000 euron määräisen väliaikaisen vakuuden ja erän nro 12 osalta 898 000 euron määräisen väliaikaisen vakuuden.
- 17 Ciclat, joka on yhteenliittymä, ilmoitti tarjouksessaan ne osuuskunnat, jotka toteuttaisivat palvelut siinä tapauksessa, että se valittaisiin sopimuspuoleksi, ja näiden joukossa oli muun muassa Ancora Soc. coop. arl. Viimeksi mainittu ilmoitti 10.9.2012 asetuksen nro 163/2006 38 §:n asian kannalta merkityksellisen kohdan perusteella, ”ettei se ollut rikkonut sosiaaliturvamaksuja koskevia lainsäädännön säännöksiä vakavalla tai sosiaaliturvamaksujen säännönmukaista suorittamista koskevan asiakirjan antamisen estävällä tavalla”.
- 18 Tarjouspyyntömenettelyn tuloksena Ciclat oli erän nro 7 osalta väliaikaisessa luettelossa ensimmäisellä sijalla ja erän nro 12 osalta toisella sijalla.
- 19 Consipin 12.6.2013 tavanomaisessa tarkastuksessa esittämän pyynnön johdosta Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL) antoi todistuksen, jossa se totesi, ettei Ancora 10.9.2012 antamansa ilmoituksen ajankohtana ollut sosiaaliturvamaksujen osalta suorittanut säännönmukaisesti vakuutusmaksuja, koska se oli jättänyt maksamatta oma-aloitteisesti ilmoitettavia maksuja koskevassa järjestelmässä vakuutusmaksun kolmannen maksuerän, määrältään 33 148, 28 euroa, jonka eräpäivä oli 16.8.2012. Kyseinen kolmas maksuerä oli suoritettu 5.12.2012 yhdessä neljännen ja viimeisen erän kanssa eli ennen kuin kyseiset tarkastukset oli tehty ja ennen kuin tarjouspyyntömenettelyn tulos oli ollut tiedossa.
- 20 Consipin suljettua sittemmin Ciclatin tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle viimeksi mainittu nosti kyseisestä poissulkemista koskevasta päätöksestä ja siitä seuranneista väliaikaiseen vakuuteen kohdistuneista täytäntöönpanotoimenpiteistä kanteen Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia). Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen.
- 21 Ciclat valitti tästä päätöksestä ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen. Se väitti, ettei yhden oma-aloitteiseen ilmoittamiseen perustuvaan maksuvelvollisuuteen perustuvan maksuerän suorittamisen laiminlyöntiä asetettuun määräaikaan mennessä voida katsoa ”vakavaksi ja lopullisesti todetuksi rikkomiseksi”, kun otetaan huomioon muun muassa vakuutusmaksun oma-aloitteinen maksaminen kolmannen ja neljännen maksuerän yhteydessä. Se katsoi myös, että INAIL oli laiminlyönyt 24.10.2007 annetun asetuksen 7 §:ään perustuvan velvollisuutensa ilmoittaa sääntöjenvastaisuuksista sille siltä osin kuin tätä velvollisuutta sovelletaan myös kun DURCia pyydetään viran puolesta hankintaviranomaisen päättämän tarkastuksen yhteydessä.
- 22 Consiglio di Stato (ylin hallintotuomioistuin, Italia) on epävarma asiassa kyseessä olevien Italian säännösten pätevydestä. Se katsoo, että ne voivat olla unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 2004/18 45 artiklan sekä SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan vastaisia.

- 23 Tässä tilanteessa Consiglio di Stato on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Ovatko direktiivin 2004/18 45 artikla, kun sitä tarkastellaan myös kohtuullisuusperiaatteen valossa, ja SEUT 49 ja SEUT 56 artikla esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan tietyn kynnysen ylittävissä tarjouspyyntömenettelyissä voidaan viran puolesta hankkia sosiaaliturvalaitosten antama todistus (DURC) ja jossa veloitetaan hankintaviranomainen katsomaan poissulkemisperusteeksi sellainen todistus, josta ilmenee aiempi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, erityisesti sellainen, joka vallitsi osallistumisen ajankohtana mutta josta taloudellinen toimija, joka osallistui hankintamenettelyyn voimassa olevan myönteisen DURCin perusteella, ei ollut tietoinen ja joka ei joka tapauksessa enää voinut sopimuspuolen valinnan tai viran puolesta tehtävän tarkastuksen ajankohtana?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2004/18 45 artiklaa sekä SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, jossa veloitetaan hankintaviranomainen katsomaan poissulkemisperusteeksi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka todetaan sosiaaliturvalaitosten toimittamassa hankintaviranomaisen viran puolesta pyytämässä todistuksessa, kun tämä rikkominen vallitsi tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisen ajankohtana, vaikka se ei enää voinut sopimuspuolen valinnan ajankohtana tai hankintaviranomaisen viran puolesta tekemän tarkastuksen ajankohtana.
- 25 Aluksi on todettava, että kuten ennakkoratkaisupyyntöstä käy ilmi, direktiiviä 2004/18 sovelletaan pääasian tosiseikkoihin. Lisäksi on korostettava, että kyseisen direktiivin säännöksiä on sen johdanto-osan toisen perustelukappaleen mukaan tulkittava sijoittautumisvapauden periaatteen ja palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen ja niistä johtuvien periaatteiden mukaisesti. Sen vuoksi ei ole tarpeen tutkia erikseen pääasiassa kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan valossa.
- 26 Lisäksi on huomautettava, että direktiivi 2014/24, johon ennakkoratkaisupyyntössä viitataan, ei vielä pääasian tosiasioiden tapahtumahetkellä ollut tullut voimaan, kuten tämän direktiivin 93 artiklasta käy ilmi, joten sitä ei sovelleta ajallisesti pääasiaan.
- 27 Ensiksi on tutkittava, onko direktiivin 2004/18 45 artikla esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka vallitsi tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisen ajankohtana, muodostaa poissulkemisperusteen, vaikka sosiaaliturvamaksujen määrä oli suoritettu ennen sopimuspuolen valintaa tai hankintaviranomaisen viran puolesta tekemää tarkastusta.
- 28 Tältä osin on yhtäältä muistutettava, että direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioiden tehtäväksi määrittää, missä määräajassa asianomaisten on hoidettava kuntoon sosiaalivakuutusmaksujen maksamista koskevat velvollisuutensa ja missä määräajassa ne voivat suorittaa mahdolliset oikaisut jälkikäteen, kunhan tämä määräaika noudattaa avoimuuden ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteita (ks. vastaavasti tuomio 9.2.2006, La Cascina ym., C-226/04 ja C-228/04, EU:C:2006:94, 31 ja 32 kohta).
- 29 Toisaalta on niin, että vaikka hankintaviranomainen voi pyytää, että tarjoukseen liittyviä yksittäisiä tietoja korjataan tai täydennetään, tällaiset täydennykset tai lisäykset voivat koskea ainoastaan tietoja, joiden voidaan objektiivisesti todeta olevan peräisin ennen menettelyyn osallistumista koskevan

hakemuksen esittämiselle asetetun määräajan päättymistä, eivätkä ne voi koskea tietoja, jotka on ilmoitettava poissulkemisen uhalla (ks. vastaavasti tuomio 10.10.2013, Manova, C-336/12, EU:C:2013:647, 39 ja 40 kohta).

- 30 Lisäksi direktiivin 2004/18 51 artiklaa, jossa säädetään, että hankintaviranomainen voi kyseisen direktiivin 45–50 artiklan soveltamiseksi pyytää talouden toimijoita täydentämään tai täsmentämään antamiaan todistuksia ja asiakirjoja, ei voida tulkita siten, että se antaisi tälle mahdollisuuden hyväksyä mitä hyvänsä korjauksia puutteisiin, joiden on hankintaa koskevien asiakirjojen nimenomaisten määräysten mukaisesti johdettava tarjoajan sulkemiseen menettelyn ulkopuolelle (ks. vastaavasti tuomio 6.11.2014, Cartiera dell’Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, 46 kohta).
- 31 Tästä seuraa, ettei direktiivin 2004/18 45 artikla ole esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, jossa katsotaan poissulkemisperusteeksi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka vallitsi tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisen ajankohtana, vaikka sosiaaliturvamaksujen määrä oli suoritettu ennen sopimuspuolen valintaa tai hankintaviranomaisen viran puolesta tekemää tarkastusta.
- 32 On määriteltävä, onko tämä päätelmä väistämätön myös silloin kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että kysymys siitä, onko taloudellinen toimija noudattanut sosiaaliturvamaksujen maksamista koskevia velvollisuuksiaan tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisensa ajankohtana, ratkeaa sosiaaliturvalaitosten antaman ja hankintaviranomaisen viran puolesta pyytämän todistuksen perusteella. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa tältä osin, etteivät sosiaaliturvalaitokset ole 24.10.2007 annetun ministeriön asetuksen 7 §:n 3 momentin nojalla velvollisia ilmoittamaan kyseiselle taloudelliselle toimijalle sääntöjenvastaisuudesta ennen tällaisen todistuksen antamista.
- 33 On yhtäältä todettava, että direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdan e alakohdan mukaan jäsenvaltio voi sulkea pois hankintamenettelystä taloudellisen toimijan, joka on laiminlyönyt velvollisuutensa suorittaa sosiaaliturvamaksuja. Lisäksi direktiivin 2004/18 45 artiklan 3 kohdan mukaan hankintaviranomaisten on hyväksyttävä riittäväksi todisteeksi, josta käy ilmi, ettei taloudellista toimijaa koske mikään kyseisen artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitetuista tapauksista, kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama todistus, josta käy ilmi, että nämä vaatimukset täyttyvät. Kyseisten säännösten sanamuodosta ei millään tavalla käy ilmi, että toimivaltaisten viranomaisten olisi kiellettyä viran puolesta pyytää vaadittua todistusta sosiaaliturvalaitoksilta.
- 34 Merkitystä ei toisaalta ole myöskään sillä, ettei taloudelliselle toimijalle ole ilmoitettu tällaisesta sääntöjenvastaisuudesta, edellyttäen, että sillä on mahdollisuus milloin tahansa tarkistaa toimivaltaiselta laitokselta tilanteensa sääntöjenmukaisuus. Jos asia on näin, mikä kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, taloudellinen toimija ei voi tukeutua sosiaaliturvalaitosten antamaan todistukseen, jonka se on saanut ennen tarjouksensa esittämistä ja jossa todistetaan, ettei se ole laiminlyönyt sosiaalivakuutusmaksujen suorittamista koskevia velvollisuuksiaan tämän tarjouksen esittämistä edeltäneeltä ajalta, jos se mahdollisesti tietää toimivaltaiselta laitokselta tiedon saatuaan, ettei se enää noudata tällaisia velvollisuuksiaan tarjouksensa esittämisen ajankohtana.
- 35 Toiseksi on tutkittava, onko direktiivin 2004/18 45 artikla esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, jossa veloitetaan hankintaviranomaiset katsomaan poissulkemisperusteeksi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka todetaan hankintaviranomaisen viran puolesta pyytämässä ja sosiaaliturvalaitoksen antamassa todistuksessa, kun tämä rikkominen vallitsi tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisen ajankohtana, ja jossa siten viedään hankintaviranomaiselta kaikki harkintavalta tässä suhteessa.
- 36 On todettava, että direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdan tavoitteena ei ole siinä mainittujen poissulkemista koskevien syiden yhdenmukainen soveltaminen unionissa, koska jäsenvaltioilla on oikeus olla ollenkaan soveltamatta näitä syitä tai sisällyttää ne kansalliseen lainsäädäntöön

tiukkuudella, joka voi vaihdella tapauskohtaisesti aina sen mukaan, minkälaisia oikeudellisia, taloudellisia taikka sosiaalisia syitä kansallisella tasolla pidetään tärkeinä (tuomio 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kyseisessä säännöksessä ei siten velvoiteta jäsenvaltioita jättämään hankintaviranomaisille harkintavaltaa tässä suhteessa.

- 37 Tästä seuraa, että direktiivin 2004/18 45 artikla ei ole esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, jossa velvoitetaan hankintaviranomaiset katsomaan poissulkemisperusteeksi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka todetaan hankintaviranomaisen viran puolesta pyytämässä ja sosiaaliturvalaitosten antamassa todistuksessa, kun tämä rikkominen vallitsi tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisen ajankohtana, ja jossa siten viedään hankintaviranomaiselta kaikki harkintavalta tässä suhteessa.
- 38 Kolmanneksi ja viimeiseksi on aiheellista tarkastella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilyksiä siitä, aiheuttaako pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö syrjintää Italiaan sijoittautuneiden ja muhin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten välillä. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että jälkimmäisten osalta asetuksen nro 163/2006 38 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään, että hankintaviranomaisen on vaadittava kyseisiä yrityksiä itse toimittamaan tarpeelliset asiakirjatodisteet ja että jos kyseisessä jäsenvaltiossa ei anneta edellä tarkoitettuja asiakirjoja tai todistuksia, riittäväksi näytöksi katsotaan valahtoinen ilmoitus tai virallinen ilmoitus.
- 39 Tältä osin on todettava, ettei ennakkoratkaisupyyntöstä käy ilmi, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset olisivat tehneet tarjouksia pääasiassa. Tästä seuraa, että kysymys siitä, aiheuttaako pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö syrjintää Italiaan sijoittautuneiden ja muhin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten välillä, on vailla merkitystä pääasian ratkaisun kannalta.
- 40 Edellä esitetyn perusteella kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/18 45 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa velvoitetaan hankintaviranomainen katsomaan poissulkemisperusteeksi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka todetaan hankintaviranomaisen viran puolesta pyytämässä ja sosiaaliturvalaitosten antamassa todistuksessa, kun tämä rikkominen vallitsi tarjouspyyntömenettelyyn osallistumisen ajankohtana, vaikka se ei enää voinut sopimuspuolen valinnan ajankohtana tai hankintaviranomaisen viran puolesta tekemän tarkastuksen ajankohtana.

Oikeudenkäyntikulut

- 41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY 45 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sellaiselle pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, jossa velvoitetaan hankintaviranomainen katsomaan poissulkemisperusteeksi sosiaaliturvamaksujen maksuvelvoitteen rikkominen, joka todetaan hankintaviranomaisen viran puolesta pyytämässä ja sosiaaliturvalaitosten antamassa

todistuksessa, kun tämä rikkominen vallitsi tarjoustarjouspyyntöön osallistumisen ajankohtana, vaikka se ei enää vallinnut sopimuspuolen valinnan ajankohtana tai hankintaviranomaisen viran puolesta tekemän tarkastuksen ajankohtana.

Allekirjoitukset